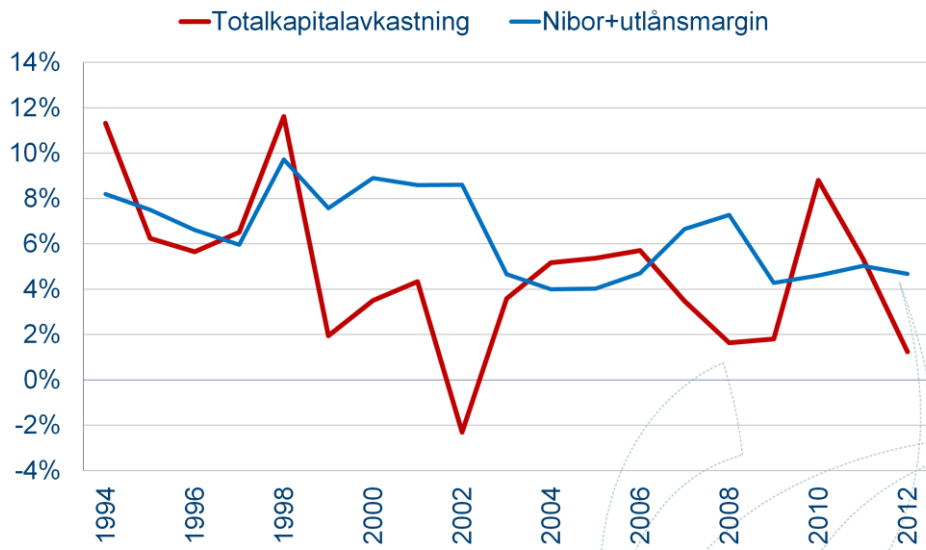

Fortsatt liv laga for landindustrien?

Torskefiskkonferansen 31.10.2013

Edgar Henriksen & Bjørn Inge Bendiksen

Lønnsomhet i hvitfiskindustrien

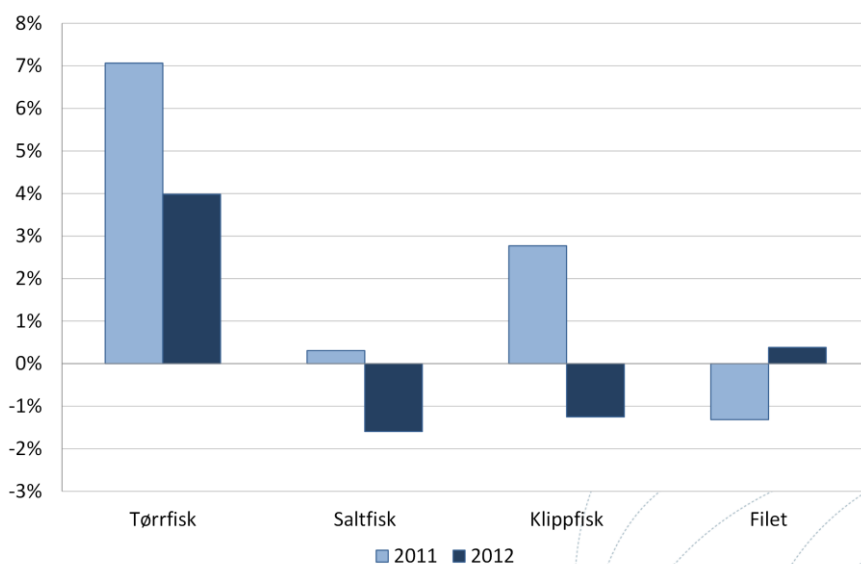

Torskekonferansen, Tromsø 31.10.2013

2

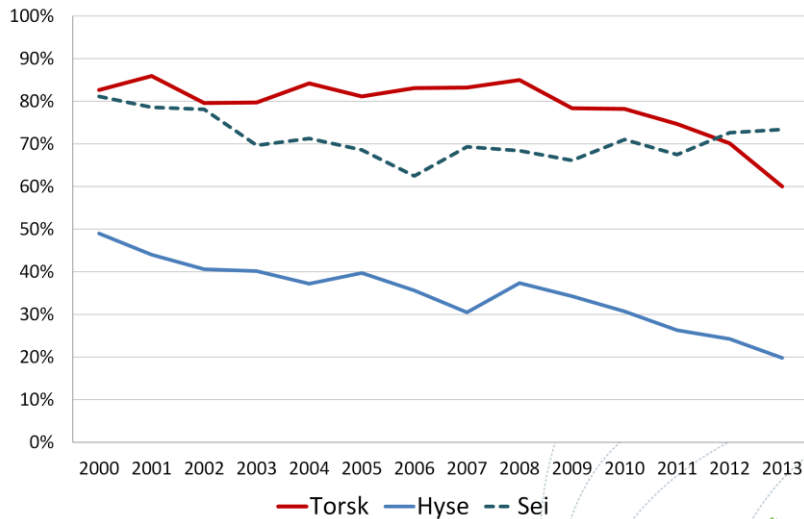
Svakere inntjening

Ordinært resultat før skatt i % av driftsinntekt

Økt global arbeidsdeling

Andel bearbeidet (rund vekt)

Torskekonferansen, Tromsø 31.10.2013

4

Nofima

Tendensen har vært at en synkende andel av råstoff av torsk, hyse og sei har blitt foredlet i Norge. I 2011 ble det eksportert cirka 91 tusen tonn uforedlet torsk (23 % av norske landinger og import fra utlandet), mens det ble importert cirka 30 tusen tonn torskerråstoff til Norge. For hyse er tilsvarende tall 118 tusen tonn (73 % av norske og utenlandske landinger) og en import på 4 tusen tonn. Stort sett all fryst hyse og en stor del av den ferske eksporteres uten videre bearbeiding. For sei er tallene henholdsvis 64 tusen tonn og 0,5 tusen tonn (31 % av norske landinger). Til sammenligning så er andelen omsatt uforedlet norsk laks ca. 78 % i 2012.

Begynnelsen av 1990-tallet var preget av liberalisering av konkurranseforhold internasjonalt og økt internasjonal arbeidsdeling. Endringene medførte til økte utenlandske leveranser av fersk torsk og hyse i norske havner. Økt internasjonal etterspørsel etter, og høyere priser på fryst råstoff, førte i samme periode til at norske trålere og autolinefartøy utstyrte seg for å levere fryst fisk. Etter hvert fulgte russerne etter. Også fartøy i den større kystflåten har de siste årene levert økende andel av sine fangster fryst. Levering av fryste fangster ble hjulpet fram av at det ble etablert en rekke såkalt nøytrale fryseterminaler på Vestlandet og i Nord-Norge. Samtidig med økte landinger av hvitfisk i norske havner økte også den internasjonale konkurransen om fryst råstoff. Resultatene er at en økende andel av fangstene har blitt landet fryst. I 2011 ble 38 % av torsk, 68 % av hysa og 49 % av seien fra norske fartøy landet fryst. Utenlandske fangster landet i Norge har etter år 2000 er nesten uten unntak fryst.

Syssetling og produktivitet

	1995	2012	Endring	Samlet ending
Filet	3 279	735	-78 %	-51,5 %
Konvensjonell	3 391	2 500	-26 %	

- 4 av 10 hvitfiskbedrifter borte
- Sterk konkurranse om arbeidskraft
- 42 % av arbeidskrafta kom fra utlandet i 2012
- Bekymringsmeldinger:
 - Hygiene
 - Kvalitet
 - Juks

I 1995 og 2012 ble det landet omtrent like store mengder torsk i Norge. Antall hvitfiskbedrifter ble imidlertid redusert med 40 % fra 1995, mens syssettinga er redusert med 51,5 %. Det har skjedd to ting med filtebedriftene: Nedleggelse av bedrifter eller omlegging av produksjon til konvensjonell produksjon, som er mindre arbeidsintensiv.

Nedgangen i antall fiskere er i samme periode på 49,1 %. Selv om tallene omfatter hele fiskeflåten er det rimelig å anta at dette gir et noenlunde riktig bilde også av syssettingsnedgangen innen torskefiskeriene.

Kan vi modernisere fiskerinæringa når «hovedtrekkene i fiskeripolitikken ligger fast»?

- Modernisere råstoffmarkedet
 - Reguleringer og prissystem som demper i stedet for å forsterke sesongtopper
 - Riktig prising av kvalitet
- Bedre samhandling i verdikjeden for å øke verdien.
 - Flexibilitet for å takle skiftende omgivelser
 - FoU
- «Verdens fremste sjømatnasjon» uten en lønnsom hvitfiskindustri?
 - Lønnsom industri kan betale bedre for fisk og arbeidskraft!
 - Forutsetning for mangfold og sysselsetting på kysten

Det arbeides i dag med nye teknologiske løsninger som både er rettet mot fangsthåndtering om bord i fartøy og effektivisering av produksjonsprosesser i fiskeindustrien. Teknologiske løsninger for å automatisere bløggeprosessen om bord i fartøy, for å sikre raskest mulig blodtapping, er under utvikling. Dette har potensial for å bedre kvaliteten spesielt på store fangster.

Forutsetningen for at teknologien skal tas i bruk i så stor skala at den gir markerte bedringer på kvaliteten, er enten at det gir en prisgevinst til fisker, eller at den nye kvalitetsforskriften i motsetning til den gamle blir håndhevet.

Store deler av filet produksjonen er i dag maskinell, men manuell trimming er fortsatt arbeidskrevende. Det finnes i dag løsninger for påvisning og fjerning av tykkfiskbein, men ikke for fjerning av kveis. Løsninger for å detektere og fjerne kveis er innenfor teknologisk rekkevidde, men det er usikkert om det er et tilstrekkelig stort marked for utstyret til at teknologileverandører er villig til å ta kostnader og risiko ved utviklingen.

Det er på ingen måte er rasjonelt å regulere bort de åpenbare kostnadsfortrinnene som ligger i sesongsvingningene. Det er imidlertid på sin plass å påpeke at reguleringsregimet kombinert med minsteprissystemet i torskefiskeriene, heller forsterker enn demper svingningene. Hensynet til en mest mulig effektiv avvikling av kystfisket ser alltid ut til å veie tyngre når praktisk fiskeripolitikk settes ut i livet, enn hensynet til industriutvikling, markedsutvikling og verdiskaping.